

IHMISOIKEUSPERUSTAISUUS SUOMEN KEHITYSPOLITIIKASSA:

Kiristynvä kansainvälinen tilanne vaatii
kunnianhimoisemman otteen

Kehityspoliittisen toimikunnan julkaisuja 2023:1

Tämä Kehityspoliittisen toimikunnan (KPT) ajankohtaisanalyysi tarkastelee ihmisoikeusperustaisuuden toteutumista Suomen kehityspoliitikassa ja kehitysyhteistyössä. Analyysissa annetaan suosituksia ihmisoikeusperustaisuuden vahvistamiseksi tulevilla hallituskausilla. Tässä niistä tiivistetysti.

Mistä ihmisoikeusperustaisuudessa on kyse?

Ihmisoikeusperustaisessa lähestymistavassa ihmisoikeudet ja niihin liittyvät velvoitteet ohjaavat kehityspoliitikan ja -yhteistyön tavoitteenasettelua tuoden sen ytimeen ihmisoikeuksien kunnioittamisen, suojelun ja edistämisen. Ihmisoikeusperustaisuuden kantavia periaatteita ovat osallistuminen ja inklusiivisuus, syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus sekä vastuuvollisuus ja läpinäkyvyys. Erityisessä fokuksessa ovat:

- ihmiset ja ihmisryhmät, joiden kohdalla nämä oikeudet heikoimmin toteutuvat
- oikeuksien toteutumisesta vastuussa oleva tahot.

Hyvää työtä kannattaa jatkaa

- Suomen kehityspoliitikan ihmisoikeusperustaisuus on viime vuosina vahvistunut, ja ihmisoi-keudet osataan huomioida kehitysyhteistyössä entistä huolellisemmin. Suomen tulee kuitenkin ottaa asiassa vieläkin kunnianhimoisempi ote, jotta yhä suurempi osa kehityspoliitikasta edistäisi jatkossa ihmisoikeuksia entistä aktiivisemmin ja tarttuisi ihmisoikeushaasteisiin.
- Hallitusten ja ministeriöiden rinnalla eduskunnalla on keskeinen rooli Suomen kehityspoliitikan suuntaviivoihin ja sen toimeenpanon kokonaisrahoitukseen liittyvässä päätöksenteossa, ja siten ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan turvaamisessa.
- Tarvitaan poliittista tahtoa, selkeää tavoitteenasettelua, osaamista sekä asianmukaista resursointia.
- Ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa tulee toteuttaa johdonmukaisesti läpi eri kehitysyhteistyön kanavien, toimien ja tasojen myös eri politiikka-aloilla, Suomen ulkosuhteissa ja kansainvälisessä vaikuttamistyössä.
- Sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää ja sen normipohjaa ja ihmisoikeuksia kyseenalaistetaan niin kansallisilla kuin kansainvälisillä areenoilla. Ihmisoikeusperustainen kehityspoliitikka ja -kehitysyhteistyö sekä laajemmin ulko- ja turvallisuuspolitiikka ovat tämän vuoksi entistä tärkeämpää.

- Toimintaympäristöt muuttuvat yhä monimutkaisemmaksi, konfliktien pitkittyvät ja luonnonkatastrofit lisääntyvät kasvattaen myös ihmisoikeusperustaisen kehityspolitiikan ja -yhteistyön tarvetta.
- Lähestymistapa on tärkeä ohjenuora Suomen kansallisille ja kansainvälisille kestävän kehityksen tavoitteille.
- Jatkuvuuden turvaamiseksi hallitusohjelmien tulee perustua kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaan.
- Talousarviokäsittelyssä eduskunnan tulee turvata lahjumuotoisen kehitysrahoituksen säilyminen vähintäänkin nykyisellä tasolla.
- Suomen tulee määrätietoisesti nostaa kunnianhimon tasoaan ja tukea kehitysyhteistyövaroin yhä vahvemmin toimia ja toimijoita, jotka edistävät ihmisoikeuksia tai tarttuvat ihmisoikeushaasteisiin:
 - Ulkoministeriön tulee selkeyttää ja konkretisoida ihmisoikeusperustaisuuden vahvistamiseen liittyvää tavoitteenasettelua.
 - Yksityissektorin rahoituksessa tulee asettaa selkeät tavoitteet ihmisoikeuksia edistävien interventioiden osuuden kasvattamiselle.

Tärkeimpiä suosituksia:

- Poliittisten puolueiden ja kansanedustajien tiedonsaantia Suomen ihmisoikeussitoumuksista, ihmisoikeusperustaisesta lähestymistavasta sekä Suomen roolista ihmisoikeuksien edistäjänä tulee vahvistaa.

Rahoituspäätösten jakautuminen rahoituskanavittain eri ihmisoikeusperustaisuuden tasoille vuosina 2019–2021

RAHOITUKSEN KANAVA	Ihmisoikeudet huomioivia %	Ihmisoikeuksia edistäviä %	Ihmisoikeushaasteisiin tarttuvia %	ei määritelty %	Myönnöt milj. EUR
Monenkeskinen kehitysyhteistyö	75	5	16	3	722
Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	27	55	10	8	432
Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	61	16	11	11	218
Humanitaarinen apu	98	0	0	2	310
Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot	79	1	0	20	11
Kehitysyhteistyön evaluointi	8	0	1	91	9
Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö	3	49	45	4	347
Korkotuki	100	0	0	0	8
Demokratia- ja oikeusvaltiotuki	0	97	3	0	4
Finanssisijoitukset	89	11	0	0	460
YHTEENSÄ	61	21	14	4	2521

TUTUSTU ANALYYSIIN KPT:N SIVUILLA:

www.kehityspoliittinentoimikunta.fi/julkaisut-ja-materiaalit/ihmisoikeusperustaisuus-suomen-kehityspolitiikassa-kiristytva-kansainvalinen-tilanne-vaatii-kunnianhimoisemman-otteen

LISÄTIETOJA:

pääsihteeri Marikki Karhu
marikki.karhu@formin.fi, p. 050 525 8649